

Vi kräver en ny skogspolitik!

Vi har länge sett den starka trenden mot utarmning av arter och miljöer. Sverige har långt mindre kvar av skogar med höga naturvärden än vad som krävs enligt forskarna som ett minimum för att säkra fortlevandet av ett biologiskt rikt, och därmed motståndskraftigt, skogsekosystem. Härmed äventyras också en rad viktiga ekosystemtjänster.

Vi är naturligtvis inte ensamma om att inse det här, utan många andra människor i olika samhällsroller gör samma bedömning, t o m sådana som verkar på högsta officiella nivå. Det svenska miljömålet ”Levande skogar” kommer enligt Miljömålsrådet inte att nås. Detta råd är ett vetenskapligt organ för utvärdering av de miljömål som beslutats av riksdagen. Även EU:s utfästelse från 2001, det s k Göteborgs-målet om att förlusterna av biologisk mångfald skulle upphöra till 2010, kommer att misslyckas enligt EU:s egna utvärderingar.

Många grundläggande livskrav för skogens innevånare har steg för steg kompromissats bort i processerna inom naturvårdsarbetet. En ödesdiger godtrogenhet gentemot starka branschintressen har kännetecknat hela denna avveckling av skogens liv. Vi i miljörörelsen har i det längsta hållit fast vid samarbetstanken, vilken medgivit stort utrymme för ägarsidans godtycke. Några enstaka framsteg på vägen tycktes en tid hejda det fria fallet mot skogsekologisk kollaps, men motattackerna på de viktigaste arenorna sattes genast in från de kortsiktigt arbetande exploatörerna. Och de har varit till omätlig skada för naturen.

Under den långa vägen från politiskt beslut till åtgärd i fält har många rika skogar hunnit huggas bort och omvandlas till virkesåkrar. Utlovade pengar har betalats ut för långsamt, personalresurserna för naturvärden har varit otillräckliga för att genomföra besluten om bl a områdesskydd, och nu börjar pengar till slutförande av det modesta första delmålet om skogsskydd att dras in. Effektivisering, metodutveckling och reformering kallas det av nuvarande regering. Många inom skogsbruket vädrar morgonluft och trummar på i massmedierna för att få acceptans för kalasandet på de sista resterna naturskog. Och med stor osaklighet utnyttjar de nu den allt överskuggande klimatkrisen som ett yttersta trumfkort i sina kampanjer.

De virkesåkrar som ersatt skogarna fungerar inte som källa för människors vederkvickelse och rekreation. De saknar intresse på grund av sin brist på omväxling och är svårframkomliga eftersom skogsvårdslagens krav på exempelvis återställande av stigar mycket sällan följs.

Nuvarande skogspolitik är en katastrof för skogen och människorna! Vi måste omedelbart börja rädda det som räddas kan!

Styrelsen för Naturskyddsföreningen Dalarna, 2009

KRAV OCH MÅL FÖR ATT BEVARA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN I DALASKOGEN

Det här förslaget har sin sakliga grund både i det vetenskapligt dokumenterade biologiska tillståndet i våra skogar och i forskares och fältaktiva skogsbiologers slutsatser. Förslaget är en objektiv och balanserad tolkning av portalparagrafen i gällande skogsvårdslag, där naturvårds- och produktionsaspekten i ordalydelse jämföras.

Våra skogar är på väg mot biologiskt haveri. På många marker är det redan ett faktum. Den mångformiga miljö som gör skäl för namnet skog blir allt svårare att hitta. Istället ser vi en omvandling till homogena och artfattiga plantager av tall och gran. Omkring 2000 arter i Sveriges skogar är rödlistade, d v s hotade. Ytterligare flera tusen arter minskar i antal och mängd i det skogsbrukade landskapet.

Orsaken är inte minst att Sverige torde ha en av världens mest liberala skogsvårdslagar som i praktiken tillåter skövling fullt ut. Det finns inte heller någon kontrollmyndighet värd namnet. Sverige är också ett av de länder i världen som har minst andel skyddad skog. Sveriges skogsbruksmodell framstår därmed som en av de sämsta vi känner till. Den ökar dessutom koldioxidutsläppen och hotar skogens liv.

KRAV 1

Öka de statliga anslagen för att uppnå varaktigt skydd av 20 procent skog i Dalarna nedanför gränsen för fjällnära skog.

Motivering: Enligt SOU 1997:97, 98 finns vetenskapligt stöd för skydd av 8-16 procent av Sveriges naturskogar nedanför den fjällnära gränsen, förutsatt att naturhänsynen vid avverkning är god. Då den generella hänsynen i alltför stor utsträckning är undermålig framstår 20 procent som ett moderat krav. Det lämnar 80 procent av skogen tillgänglig för produktion, vilket är mer än väl rimligt sett i relation till skogsvårdslagens portalparagraf där miljömål och produktionsmål jämföras.

Jämför vårt krav med ett krav om att skydda 20 procent av återstående regnskog – låter det mycket?

KRAV 2

Öka användandet av kontinuitetsskogsbruk till minst 30 procent av skogsbruksarealen i Sverige. I synnerhet intill skyddade områden, tätorter, friluftsområden samt där organismer ej överlever en hyggesfas.

Motivering: Vetenskapliga fakta visar på de negativa effekterna av kalhyggesbruk för arter och biologisk mångfald. Utöver detta verkar kalhyggesbruk försurande och ökar frisläppning av tungmetaller. Nya fakta påvisar även att kalavverkning ökar koldioxidutsläppen markant under flera årtionden efter avverkning. Och det är under dessa årtionden vi måste minska mängden utsläpp för att rädda jorden.

Dessutom framhåller forskare att naturvården, genom att rädda biologisk mångfald, arter och miljöer, hjälper naturen att klara klimatförändringar vilket bidrar till att lindra växthuseffekten.

KRAV 3

Skydda minst 10 procent skog hos de miljöcertifierade skogsägarna, den generella naturvårdshänsynen och kalhyggesfria bestånd ej inkluderade.

Motivering: Ett skogsbruk med 5 procent skyddad skog borde inte få kallas certifierat eller miljöanpassat då det inte är tillräckligt för att klara den biologiska mångfalden. Med ytterligare 5 procent skyddad skogsareal ökar möjligheten att rädda de arter som idag är akut hotade av dagens skogsbruk. Sveaskog säger sig redan ligga på 10 procent skyddad skog, exklusive generell naturhänsyn.

KRAV 4

Omedelbar och oberoende kontroll av alla avverkningsanmälningar som har något äldre skog, eller annan skog som kan misstänkas ha höga naturvärden nu eller i en nära framtid. Oberoende kontroll av de frivilliga avsättningar som gjorts och görs av olika markägare, särskilt de med koppling till FSC.

Motivering: Idag finns ingen opartisk och tillförlitlig kontrollinstans. Skogsstyrelsens kontroll kan inte anses vara pålitlig då myndigheten kontinuerligt godkänner avverknings i skyddsvärda skogar. Således pågår skövling av värdefulla miljöer dagligen. Detta är oacceptabelt.

KRAV 5

Krav på ekologisk landskapsplanering där även behovet av god skogsmiljö för friluftsliv ska ingå.

Motivering: Denna planering är nödvändig för att få rätt typ av naturhänsyn på rätt plats, vilket saknas idag. De sociala värden som rekreation i skog innebär för människor måste dessutom värdesättas högre. Människor ska må bra av att vistas i skogen, inte få ångest över den skövling som pågår.

KRAV 6

Juridiska regler som innebär försäkringar om att frivilligt avsatt skog blir långsiktigt sparad måste införas som en del i skyddsarbetet. Reglerna ska också innebära att avsättningarna blir offentliga och kvalitetssäkrade.

Motivering: Frivilligt avsatt skog kan nu avverkas från den ena dagen till den andra. Strikta regler för frivilliga avsättningar måste införas så alla vet vad som gäller.

KRAV 7

Generell hänsyn vid avverkning ska följas och alla avvikelser ska beivras.

Motivering: Dagens naturhänsyn vid olika skogsbruksåtgärder håller alltför ofta otillräcklig kvalitet och är av för liten omfattning.

KRAV 8

Tillsätt en utredning för att ta fram ett förslag till ny skogsvårdslag.

Motivering: En ny skogsvårdslag ska ha som främsta syfte att i praktiken likställa portalparagrafen om jämställda miljömål och produktionsmål. Portalparagrafen bör utökas: Markägaren ska förvalta skogens biologiska mångfald för framtida generationer. Tydliga sanktionsmöjligheter i form av böter eller fängelse krävs för den som bryter mot lagen. Idag är skogsvårdslagen tandlös vid brott mot naturvårdshänsyn samt pågående förödelse av skyddsvärda skogar.

KRAV 9

Genomlys skogsbrukets effekter på mängden växthusgaser på kort och lång sikt.

Motivering: Vetenskapliga rön talar för att dagens skogsbruk är en minuspost ur klimatsynpunkt till följd av den koldioxid som släpps ut vid kalhyggesbruk, markberedning, dikning och sönderkörning av mark. Ett mer miljöanpassat skogsbruk med mer skyddad skog samt större andel kontinuitetsskogsbruk gör det möjligt att minska utsläppen av växthusgaser under den akuta perioden på de närmaste 30-50 åren.

KRAV 10

Säkerställ en oberoende skogsforskning och tillsynsmyndighet.

Motivering: Behovet av oberoende forskning om skogsbruk och dess effekter är idag viktigare än någonsin. Forskningen bedrivs huvudsakligen av SLU och Skogforsk, vilka båda i hög grad styrs av skogsnäringen. Skogsstyrelsen måste få nya direktiv då myndigheten idag inte fungerar tillfredsställande i sin roll som tillsynsmyndighet (se krav 4).

KRAV 11

Satsa på naturvårdsutbildning inom skogsbruket.

Motivering: Sedan större utbildningskampanjer under 1990-talet upphört, har intresset och därmed kunskapen om naturvård i skog minskat.

KRAV 12

Skydda all fjällskog.

Motivering: Sverige har ett ansvar för att bevara nordvästra Europas största intakta naturskogsområden. Vi förutsätter att de förslag som den nyligen avslutade gränsskogsutredning föreslår genomförs och därmed att den fjällnära gränsen består.

Bild från Siljansleden, Rättvik

Sönderkörda fuktiga marker och kvaddade bäckar och stigar liksom nervälta och sönderkörda torrakor och torrträd är mer regel än undantag på dagens hyggen. Kantzonerna är för dåliga och för få och för klena träd sparas. Dessutom skyddas för lite naturskog för att mångfalden ska kunna bevaras.

Naturskyddsföreningen i Dalarna

Anders Munters
ordförande